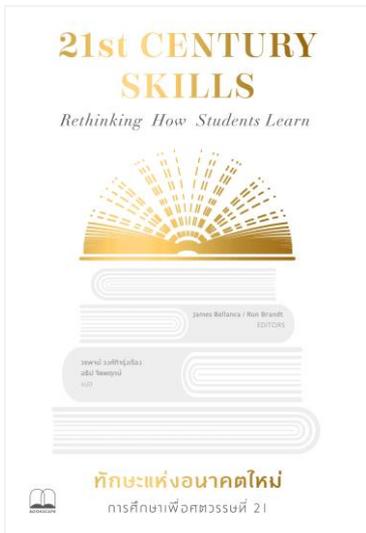

บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

21st Century Skills: ทักษะแห่งอนาคตใหม่

ผู้เขียน James Bellanca และ Ron Brandt
ผู้แปล วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์
สำนักพิมพ์: บุ๊คสเคป (Bookscape)

บทวิจารณ์โดย

บุรยา จันทะคุณ¹

การศึกษาไทยในปัจจุบันกำลังตกอยู่ในสภาวะวิกฤติด้านคุณภาพ ดังจะสามารรถเห็นได้จากตัวชี้วัดทางด้านการศึกษาในการสอบวัดผลหลายครั้ง ซึ่งพบว่าการวัดคุณภาพผู้เรียนจากเนื้อหาในตำราอย่างเดียวนั้นไม่สามารถตอบโจทย์ต่อความต้องการของผู้เรียนได้ เพราะในยุคปัจจุบันนี้ความรู้จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อีกทั้งในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมาก การจัดการเรียนรู้แบบเดิมจึงอาจจะไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะจำเป็นที่สามารถนำไปใช้ได้ ในศตวรรษที่ 21 ได้เพียงพอ

ในฐานะผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วและเป็นบุคลากรทางการศึกษาคนหนึ่งจึงอยากแนะนำหนังสือเล่มนี้ให้ทุกคนได้อ่าน หนังสือ “21st Century Skills: ทักษะแห่งอนาคตใหม่” เล่มนี้จะทำให้ผู้ที่ได้อ่านเกิดมุมมองแนวคิดในแง่ของการศึกษาแบบใหม่ที่เป็นแนวทางสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนและบุคคลในทุกช่วงวัยสำหรับการเผชิญกับโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและท้าทาย

¹ นิสิตปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ครูผู้ช่วย โรงเรียนวัดคลองแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ

เนื้อหาของหนังสือเน้นไปที่การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมกำลังก้าวกระโดดไปข้างหน้า

ประเด็นสำคัญที่ได้จากหนังสือเล่มนี้คือ "จิต 5 ลักษณะสำหรับอนาคต" ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจที่ควรปลูกฝังให้กับทุกคนในยุคใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการคิดวิเคราะห์และการทำงานในสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จิตทั้ง 5 ลักษณะ ได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ และจิตรู้จริยธรรม ซึ่งมีการอธิบายว่าทุกลักษณะสามารถพัฒนาและปลูกฝังได้ในแต่ละบุคคลตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และในขณะเดียวกันก็ยังสามารถบูรณาการกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการปลูกฝังจิตทั้ง 5 ลักษณะได้อย่างสมบูรณ์ ผู้เรียนจะสามารถเป็นผู้รู้คิดที่มีความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

หนังสือยังมีการวิเคราะห์ถึง “นโยบายการศึกษาในศตวรรษที่ 21” โดยเน้นย้ำว่าการเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับอนาคตนั้น จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการรู้คิดที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นซึ่งจะช่วยในการสร้างผลลัพธ์และแนวคิดใหม่ ๆ นอกจากนี้การมีทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสารในสังคมและการเข้าใจเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าก็เป็นสิ่งสำคัญ แต่การศึกษาปัจจุบันยังคงเน้นไปที่การสอนเนื้อหาทางวิชาการที่จำกัดการเรียนรู้ จึงมีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงในวิธีการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ที่สามารถวัดทักษะที่ซับซ้อนและมีความหลากหลายได้มากขึ้น

ในส่วนของการ “เปรียบเทียบกรอบแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21” หนังสือได้แสดงให้เห็นว่าองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกมีการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมทักษะแห่งอนาคตที่คล้ายคลึงกัน แม้ว่าจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันบ้าง โดยทั้งหมดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมบุคคลให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง

หนังสือยังกล่าวถึง “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีหลักการสำคัญสามประการ ได้แก่ การมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ขั้นสูงสำหรับนักเรียนทุกคน การร่วมมือร่วมแรงระหว่างครูและผู้บริหารเพื่อบรรลุพันธกิจ และการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้โรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคนได้

หนึ่งในวิสัยทัศน์ที่น่าสนใจจากหนังสือคือ วิสัยทัศน์ของสิงคโปร์ ที่กล่าวว่า "สอนให้น้อยลง เรียนรู้ให้มากขึ้น" ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเติมเต็มชีวิต แต่ยังตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในอนาคต

“การออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ใหม่” ก็เป็นอีกประเด็นสำคัญในหนังสือ โดยเน้นว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนการสอน นอกจากนี้ควรมีการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกปัจจุบัน

“การปรับเปลี่ยนพันธกิจและวิธีการศึกษา” เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 โดยมีกรอบความคิดที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา ความร่วมมือ ความสร้างสรรค์ การปรับตัว ความรับผิดชอบ และการมีจิตสำนึกต่อโลก

ในฐานะที่ผู้วิจารณ์เป็นตัวแทนคนใน Generation Z ที่เพิ่งเข้าสู่สังคมแห่งการทำงานสายวิชาชีพครู การที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ทำให้เปลี่ยนแนวคิดในเรื่อง ระบบของการศึกษาไทยที่ควรได้รับการปฏิรูปให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และครูไม่ใช่ผู้มอบความรู้แต่ “ครูเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน” ซึ่งหากการศึกษาไทยยังอยู่กับกระบวนการทัศน์เดิม ๆ ก็จะไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ระบบการศึกษาไทยควรมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ตลอดชีวิต และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะพัฒนาเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาประเทศให้มีการก้าวทันโลกในปัจจุบัน

หนังสือเล่มนี้กล่าวได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการเข้าใจถึงทักษะที่จำเป็นในการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 และยังช่วยให้ครู อาจารย์ และนักการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนานโยบายการศึกษาและการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ.